dubitationes exoriuntur, nonnullis quidem ita dicentibus, non prohiberi Antistites, quò minùs cùm Monachi facti fuerint, Antistitum muneribus fungantur: nonnullis verò hanc sententiam minimè probantibus. Sanctissimi locum Tenentes dixerunt, feratur Canon. Sancta Synodus dixit. Præterea verò æquum ducimus ferri Canones de Laicis illis, qui eò insaniæ ac superbiæ devenerunt, ut Antistites vel Sacerdotes Dei verberent, aut custodiæ tradant, & reliqua. §. 1. Photius Patriarcha dixit. Si vestra Sanctitas jubet, legantur Canones: eósque in manus sumens Petrus Deo amicissimus Diaconus & Protonotarius, legit. Quamvis hucusque nonnulli Antistites ad Monachorum habitum descendentes, conati sint in Antistitum fastigio manere, cùmque id facerent, ea res neglecta est: Sancta tamen, & œcumenica hæc Synodus hanc quoque negligentiam corrigens, atque inordinatam hanc actionem ad Leges, quæ de statu Ecclesiastico sunt, revocans statuit; ut si quis Episcopus, sive quis alius Antistitis dignitatem obtinens, ad vitam Monasticam descendere, & pœnitentiæ locum implere voluerit, hic Antistitis dignitatem amplius non retineat. Monachorum enim institutа ad obedientiæ, ac disciplinæ rationem pertinent, minimè verò ad Magisterii, vel Præfecturæ: atque eorum sunt, qui non alios pascere, sed pasci profiteantur. Quocirca quemadmodum dictum est, decernimus, ne quis posthac eorum, qui in Antistitum catalogo sunt, atque in Pastorum numero censentur, in eorum, qui pascuntur, ac pœnitentiam agunt, locum se transferat. Quòd si quis post promulgationem, ac notitiam hujus, quæ nunc pronuntiatur, sententiæ, id facere ausus fuerit; quando ipse seipsum Antistitis gradu privavit, pristinam, quam factis contempsit, Dignitatem amplius non recuperabit.

GRATIAN. » Hoc ad pœnitentiam agendam, non ad quietem servandam quibusdam conceditur. Unde scribit

XLVI. LIBERIUS Papa omnibus [44] Episcopis, *Epist.* 2. [an. 355. *Romæ ad omnes Episcopos.*]

Pro infestationibus Malorum non licet Episcopo gregem relinquere.

[c] Polyc. *l.* 4. *tit.* 15. SUggestum [c] nobis est, quòd pro præteritis laboribus, & infestationibus, nonnulli vestrùm affigna tas sibimet, & à Deo commissas relinquant plebes, & in futuro plures relinquere velint eas, quas tueri debent, Ecclesias, & pro ovibus sibi commissis laborare negligant, & Monasteriorum se quieti contradere festinent, & vacationem ab Episcopatûs laboribus eligere, & silentio atque otio vitam degere [45] magis appetant, quàm in his, quæ sibi commissa sunt, permanere, dicente Domino [f]: *Beatus, qui perseveraverit usque in finem.* Unde namque est beata perseverantia, nisi de virtute patientiæ? quoniam secundùm Apostolicam prædicationem [g]: *Omnes, qui volunt in Christo* [f] *Matth.* 10.

[g] 2. *Tim.* 3. *piè vivere, persecutionem patiuntur.* Ideò Fratres charissimi, non vos afflictionum amaritudo à pio mentis vestræ proposito coarctet recedere. Considerate namque, quanta pro absolutione nostra [46], & liberatione Creator, Dominúsque, & Redemptor noster pertulerit, quibuve se contumeliis affiendum tradiderit, ut nos à vinculis potestatis Diabolicæ liberaret. Attendite itaque vobis [h], & omni gregi, in quo vos Spiritus Sanctus constituit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit proprio sanguine: ut non sit, qui vos decipiat, aut seducat [47] in subtilitate fermonis, ut plebes vobis commissas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quieti vos tradatis, & [48] ut vos folummodo salvetis, & filios orphanos relinquatis.

[h] *Act.* 20.

¶ PITH. [44] *Omnibus.*] V. C. *universis.*
[45] *Degere.*] V. C. *ducere.*
[46] *Nostra.*] V. C. *nostri.*
[47] *Seducat.*] V. C. *subducat.*
[48] *Et.*] Abest à V. C.

XLVII. *Item* NICOLAUS Papa I. Humifrido Morinensis Ecclesiæ Episcopo. [an. 867. *Romæ in Belgium.*]

In persecutionibus Episcopus Ecclesiam suam non deserat.

[i] *Joan.* 8. SCisitaris itaque per Guldagarium [49] Presbyterum, utrùm cùm à Normannis de [50] Episcopio depellaris, debeas de cetero in Monasterio conversari. In quo scias, charissime Frater, quòd, si perniciosum est Proretam in tranquillitate navim deserere, quantò magis in fluctibus? Ubi non dicimus, quòd Persecutorum non fugiamus (maximè Paganorum) insidias, cùm ad tempus sæviunt, & ob multitudinem delictorum nostrorum nocendi facultatem divinitùs assequuntur: præsertim cùm eis prodire ultrò non debeamus, & multos Prophetas, & Apostolos, ipsúmque Dominum [i] hujusmodi fugisse Infectores luce clariùs constet: sed, quòd præcipuè nos, qui tamquam arietes ducatum gregibus præbemus, immò qui & horum Pastores sumus, Deo autore cum eis in periculis pro viribus persistere pro certo conveniat: & cùm tranquillitas reddita Divinâ fuerit pietate, sopitaque furentium infestatio; mox gregem requirere, & [51] in unum colligere, & ejus animos Cælestis patriæ pace, ac potissimùm securitate prædicata sursùm erigere debemus. Et tamdiu super eorum cautela oportet nos esse solicitos, ut si Dei judicio præsentis temporis commoda fortassis amittunt, futuræ vitæ se sperent gaudia absque ambiguitate percipere sempiterna.

¶ PITH. [49] *Guldagarium.*] V. C. *Wandelgarium.*
[50] *De.*] Abest in V. C.
[51] *Et.*] Abest in V. C.

XLVIII. *Item* GREGORIUS I. *lib.* 7. *Epist.* 126. ad Recaredum Regem. [an. 599. *Romæ in Hispaniam.*]

Non est reprobatio, sed virtutis probatio, Bonorum adversitas.

ADversitas, quæ bonis votis objicitur, probatio virtutis est, non judicium [k] reprobationis. Quis enim nesciat, quàm prosperum fuit, quòd Beatus Paulus Apostolus [l] prædicaturus ad Italiam veniebat? & tamen veniens naufragium pertulit: sed navis cordis in maris fluctibus integra stetit.

[k] *al.* indicium.
[l] *Act.* 27.

HOc tunc servandum intelligitur, quando inter Subditos aliqui inveniuntur, quibus Prælatorum vita proficiat: quando nec specialiter Prælatus quæritur, nec per alios tuta potest esse Ecclesiæ salus; ne si deserere incipiat, quibus prodesse potest, dicatur de eo [m]: *Mercenarius autem, & qui non est Pastor, cujus non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, & deserit oves, & fugit.* Cùm verò specialiter quæritur, fugiat exemplo Christi, qui à facie Herodis fugit [n] in Ægyptum: fugiat exemplo Pauli, qui à Fratribus [o] per murum submissus est in sporta. Unde Augustinus [p] *a* ait [Fugiat minister Christi, sicut ipse Christus in Ægyptum fugit: fugiat & qui specialiter quæritur, dum per alios firma est Ecclesiæ salus.] Hinc etiam ait Dominus Discipulis [q]: *Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam.* Hinc etiam idem [r] abscondit se, & exivit de templo; quando Judæi lapides tulerunt, ut jacerent in eum. Hinc etiam Augustinus [s] ait de eodem in *Psal.* 54. [*Ecce elongavi fugiens*: illud tangit, quòd Christus vitabat perfequentes; ut occasionem iræ demeret, & manebat in desertis orans: in quo docebat nos in secreto conscientiæ orare, & quiescere, cùm à malis premimur.] Cùm verò non Prælatorum tantùm, sed totius Ecclesiæ salus quæritur, fides impugnatur; necesse est, ut ex adverso [t] ascendant, & in die belli scipsos murum opponant pro domo Domini, & animas suas [u] ponant pro ovibus suis: ut exemplo suæ passionis accendant, quos sermone doctrinæ diutiùs confirmare non valent. Et hoc quidem de manifestis persecutionibus. §. 1. Est & aliud genus persecutionis, in quo Apostolus laborabat dicens [x]: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?* &c. Hinc Augustinus [y] *in Psal.* 101. [Ossa, id est, fortes, quorum frixorium sunt, qui scandalizantur: tantùm enim frigitur bonus, quantùm amat.] Hinc idem [z] *in Psal.* 30. [Irascitur justus pro peccatis palearum, non tamen odit in quo extingueretur oculus: *venter* pro interioribus, quæ turbantur, quando nec corripi possunt impii, quibus non clamat [a], *quia defecit in dolore vita*, videns non proficere quod prædicat.] §. 2. Hinc idem [b] ait *in Psal.* 69. utrumque hoc genus Perfecutionis distinguens, [vox tribulatorum Christo, id est, Martyrum inter passiones periclitantium, sed de capite præfumentium. Cum illis vox omnis justi, cui ex charitate, abundans iniquitas etiam Christianorum est passio: ut Loth corporalem perfecutionem à nullo in Sodomis sustinuit, sed à malis factis eorum, cum quibus habitabat [c]. Est ergo perfecutio justi, vel à leone in impetu, vel à dracone in insidiis, unde omnes clament, *Deus in adjutorium meum intende.*]

[m] vacuus. *orig.*
[n] *Phil.* 1.
[o] 2. *Cor.* 11.
[p] *Act.* 9.
[q] *al.* Numnam.
[r] & gravi labore ad laborem. *orig.*
[s] *Psal.* 54.
[t] *Ezech.* 13.
[u] *Joan.* 10.
[x] 2. *Cor.* 11.
[y] Glossa ord. *ex Augustin. ad vers.* & offa mea, sicut in frixorio. & *Beda* 2. *Cor.* 12.
[z] Eadem *ex Augustin. ad vers.* Misere mei Domine.
[a] Non clamat clarè, sed intùs ingemiscit. *Glossa Ord.*
[b] Eadem *ex eodem in præfatione Psal.*
[c] cui non fuit dictum, ut non ibi habitaret. *Glossa Ord. al.* venias ad gehennam. [c] *Lib.* 2. *Mor. c.* 29. & *l.* 9. *Reg. Epist.* 39.

§. 3. Cùm autem vitiis Subditorum Prælatus affligitur, aliquando omnium est una, & insatiabilis obstinatio, aliquando mali inveniuntur bonis admisti. Quando boni simul cum malis habitant, non sunt deferendi boni propter malos: ne perversè malos evitando vincamus, quos fugimus, ad gehennam [d], sed potiùs mali tolerentur propter bonos. Unde Gregorius [e] [Abel esse renuit, quem Cain malitia non exercet:] ferrum quippe nostræ mentis ad acumen non potest pervenire veritatis, nisi hoc alterius eraserit lima pravitatis. Hinc etiam Augustinus [Tu bonus tolera malum, &c. *infrà* [f], *de tolerandis malis, in prima* β *causa Hæreticorum.*] Idem ait [g]. [Majus malum in separatione bonorum committimus, quàm in conjunctione malorum fugimus,] & *infrà*. §. 4. [Tali non imputat Deus fua peccata, quia non fecit; non aliena, quia non approbavit; non negligentiam, quia non tacuit; non superbiam, quia in unitate permansit.] Hinc idem [h] *in Psal.* 54. [*Quis dabit mihi pennas sicut columbæ?* non ait, sicut corvo. Columba à molestiis quærit avolare, sed dilectionem non amittit, & semper gemit. Sic bonus vult separare se corpore, non amore, ab his, quibus non potest prodesse.] & *infrà*. §. 5. Sed aliquando ligatur, non visco cupiditatis, sed curâ, & officio, ut deferere non possit, nisi solvatur. Quòd si non solvitur, tunc dicat [i]: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo: Sed manere in carne necesse est propter vos:* & sic est meritum ex desiderio.

[d] *al.* Viennensi.
[e] Ivo, *p.* 6. *c.* 405.
[f] *Mor. c.* 4. *tu bonus.*
[g] *Matth.* 10. *Omnibus.* [g] Glossa Ord. *in c.* 6. 2. *ad Cor. in fine, ex Augustin. Serm.* 18. *de verb. Domini.*
[h] Glossa Ord. *ex Augustin.*
[i] *Philipp.* 1. [k] Glossa interlinearis *ex Augustin. in Psal.* 54. [l] xxiii. *q.* 4. *tu bonus.*

§. 5. *Ecce elongavi fugiens*; non loco [k], ne rumpatur charitas bonorum, ne perdatur exercitium malorum, quos Deus admiscet, ut Judam Apostolis: quem quamvis sciret furem [l] esse, tamen ad prædicandum misit, & ei Eucharistiam dedit, docens in Ecclesia tolerari malos, nec obesse bonis malorum consortia. §. 6. Quando verò omnium Subditorum est obstinata malitia, nec prodest eis Prælatorum præsentia; tunc etiam corpore licet ab eis recedere: ne & illorum nequitia semper in deterius proficiat, & isti quidem fructum amittant, quem de aliorum profectu possent invenire. Sic B. Benedictus deseruisse legitur, quos in necem suam unanimiter viderat conspirasse. Hinc etiam Petro Diacono interroganti, an liceat Prælato gregem semel susceptum deserere, respondit dicens

¶ CORR. ROM. *α Unde Augustinus.*] Multa in hac disputatione citat Gratianus ex Augustino, quorum sententia quidem apud illum habetur, sed verba ipsa sunt in Glossa ordinaria locis indicatis. De hac verò quæstione, quando liceat Episcopo recedere ab Ecclesia sua, differit B. Augustinus *Epist.* 180. Honorato Episcopo scripta.

β In prima causa.] Indicat causam vigesimam tertiam, in qua primùm de Hæreticis ex proposito agitur: qui mos citandi habetur, etiam 1. *q.* 7. *necessaria. & alibi.*

XLIX. B. GREGORIUS *lib.* 2. Dialog. *c.* 3. [an. 593. *Romæ.*]

Quando liceat Prælatos Subditos deserere, vel non.

IBi adunati æquanimiter portandi sunt Mali, ubi inveniuntur aliqui, qui adjuventur, Boni. Nam ubi omnimodo de Bonis fructus deest; fit aliquando de Malis labor supervacuus [m]: maximè si è vicino causæ suppetant, quæ fructum Deo ferre valeant meliorem. *& paulò post.* §. 1. Sæpè agitur in animo Perfectorum, quod silentio prætereundum non est: quia cùm laborem suum sine fructu esse considerent, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Unde ille quoque egregius Prædicator, qui dissolvi cupit [n], & cum Christo esse, cui vivere Christus est, & mori lucrum, qui passionum [o] certamina non solùm ipse appetiit, sed ad toleranda hæc, & alios accendit; Damasci [p] persecutionem passus, ut possit evadere, murum, funem, sportámque quæsivit, séque latenter deponi voluit. Numquid [q] Paulum mortem dicimus timuisse, quam se ipse pro amore Jesu testatur appetere? Sed cùm in eodem loco minorem sibi fructum adesse conspiceret; ad gravem laborem [r] se alibi cum fructu servavit; fortis etenim prædiator Dei teneri intra claustra noluit, certaminis campum quæsivit.

[m] vacuus. *orig.*
[n] *Phil.* 1.
[o] 2. *Cor.* 11.
[p] *Act.* 9.
[q] *al.* Numnam.
[r] & gravi labore ad laborem. *orig.*

GRATIAN. » MUltorum autoritatibus apparet, quando viventibus Episcopis alii possint substitui, & quando non.

AN ISTE VALEAT REPOSCERE CATHEDRAM, QUAM SUA INTERCESSIONE ALTER ACCEPIT.

QUÆSTIO II.

GRATIAN. » QUòd autem iste valetudine recepta suam possit repetere cathedram, nulla autoritate ratum habetur. Celebrationem verò sacrificiorum, si [a] infirmitatis causâ dimiserit, valetudine recuperata exequi non prohibetur. Unde scribit

[a] *al.* quam.

I. ALEXANDER II. Gebonardo Vivariensi [b] [1] Archiepiscopo. [imò Gebhardo Juvavensi Archiepiscopo, c. an. 1065. *Romæ in Germaniam.*]

De quodam Presbytero, qui caduco morbo laborabat.

[c] Ivo, *p.* 6. *c.* 405. IN tuis [c] literis continebatur sic. Hic Clericus ordinem habet Presbyterii: sed quia caduco morbo laborat, & ipsi in præsentiarum hoc agnovimus, non ausi fuimus concedere sibi, ut offerret, vel Missam celebraret. Quia verò languor in culpa non [2] est, super hac re autoritatis nostræ decreto consulendo [3] deliberavimus. Consulimus itaque, ut si frequenter hoc morbo tangitur, ab oblatione [4], & Missarum celebratione modis omnibus [5] prohibeatur. Indecens enim est, & periculosum, ut in consecratione Eucharistiæ morbo victus epilepticо cadat. Si verò Dei misericordiâ convaluerit (quandoquidem non culpa, sed infirmitas est in causa) eum sacrificare jam non interdicimus.

[b] *al.* Viennensi.

¶ PITH. [1] *Vivariensi.*] V. C. *Juvavensi.*
[2] *Non.*] Deest in V. C.
[3] *Consulendo.*] V. C. *consulendum.*
[4] *Oblatione.*] Addit V. C. *omnimodis.*
[5] *Modis omnibus.*] Delet V. C.

II. *Item* GELASIUS Rustico, & Fortunato Episcopis. [c. an. 895. *Romæ in Æmilium.*]

A regimine suspendatur Ecclesiæ, qui in terram frequenter eliditur.

[d] *al.* Foropopilienlis. NUper Foropopulensis [d] Ecclesiæ Clerici, unà cum Sabino Episcopo, & Pelagio, & [6] Laicis propria suggestione referarunt, Præsulem suum gravi quadam necessitate vexari, cujus eum dicerent incursione frequenter elisum. Quod ne scandalum fidelibus videretur ingerere, & Ecclesiam Dei ubique positam hac offensione turbare, præcipue, cùm eodem ipso volente huc se perrexisse firmarent; ad Dilectionem vestram scripta direximus, ut Ecclesiæ, cujus Rector tali casu tenetur astrictus [7], visitationem congruam reddatis. Verùm, quia nunc ipse venit huc Pontifex, falsáque omnia de se jactata disseminat; sub Divini contemplatione judicii, vestræque conscientiæ, existimationisque respectu, rerum fide solertissimè perquisita, si aliquando scilicet, vel in domo, vel in processione, vel in alio quocumque loco probatur repentè collapsus, vocésque dedisse confusas, & spumas ore jactasse; quanta fieri potest examinatione quæratur. Quod tamen, sive [8] non possit aliquorum factum testificatione firmari, sive numquam contigisse dicatur; non putandum est posse sufficere, sed certum, manifestúmque documentum, quia de tanta re non segniùs agendum est. Faciat rem tua Dilectio, frater Rustice, sui moris, & aptam magno Pontifici, ut eum [9] triginta *α* diebus tecum esse constituas, eúmque carnibus indifferenter uti necessaria probatione compellas.

¶ CORR. ROM. *α Triginta.*] In duobus vetustis Codicibus legitur, *octuaginta.*
¶ PITH. [6] *Et.*] Delet V. C.
[7] *Astrictus.*] V. C. *obstrictus.*
[8] *Sive.*] V. C. *sive possit factum aliquorum testificatione &c.*
[9] *Eum.*] Addit V. C. *vel.*

CAUSA VIII.

QUIDAM Episcopus agens in extremis, Successorem sibi ex testamento instituit: inde fuorum amicorum patrocinio in eumdem Episcopatum eligitur: post electionem pro indemnitate Ecclesiæ Canonicis juramentum præbuit; accusatur de Simonia, tamquam munus ab obsequio præstiterit: ante tempus sententiæ à Clericis suis derelinquitur: sine literis Apostolicis [a] ad Ecclesiam suam revertitur Episcopus.

GRATIAN. [a] *al.* Apostolici.

I. Hic primùm quæritur, an liceat Episcopo, sibi Successorem instituere.

II. Secundò, an amicorum patrocinia in electione debeant convalescere.

III. Tertiò, an sit habendus simoniacus, qui post electionem hujusmodi juramentum Canonicis præstat.

IV. Quartò, an liceat Clericis ante sententiæ tempus ab Episcopo suo discedere.

V. Quintò, an sine literis Apostolicis [b] debeat redire ad propriam Ecclesiam.

[b] *al.* Apostolici.

AN LICEAT EPISCOPO, SIBI SUCCESSOREM INSTITUERE.

QUÆSTIO I.

GRATIAN. QUòd autem Episcopo Successorem sibi instituere liceat, ex verbis Zachariæ Papæ [a] conjicitur, quibus Moguntino Archiepiscopo permisit Adjutorem sibi statuere, qui ei defuncto in plenitudinem potestatis succederet. §. 1. Item ex verbis Symmachi Papæ dicentis [b] [Si transitus Papæ inopinatus evenerit, ut de sui electione Successoris non possit antè decernere, &c.] apparet, quòd Episcopi Successores sibi instituere possunt. §. 2. Item exemplo B. Petri illud idem probatur, qui Beatum Clementem sibi Successorem instituit. Unde scribit

[a] 1. *Part.* Sup. VII. *q.* 1. *petitio.*
[b] Dist. 79. *si transitus.*

I. JOANNES III. Episcopis Germaniæ, & Galliæ, *Epist. unic. c.* 2. [an. 572. *Romæ in Germaniam, &c.*]

Quòd Petrus Linum, & Cletum Adjutores sibi ascivit, sed Clementem Successorem.

[c] Ansel. *l.* 1. c. 55. Polyc. *l.* 1. *tit.* 1. SI Petrus [c] [1] Princeps Apostolorum Adjutores sibi ascivit Linum & Cletum, non tamen potestatem Pontificii, aut solvendi, aut ligandi eis normam tradidit; sed Successori suo sancto Clementi: qui Sedem Apostolicam post eum, & potestatem Pontificalem, tradente sibi Beato Petro, tenere promeruit. Linus verò, & Cletus ministrabant exteriora: Princeps autem Apostolorum Petrus verbo, & oratioui insistebat.

¶ PITH. [1] *Si Petrus.*] Turrianus *adversùs Magdeburg.* Refert Marianus Scotus *lib.* 2. ex Decretali Leonis II. Successoris Agathonis 237.

II. PALEA.

UNde ipse Clemens [d] in Epistola ad Jacobum Hierosolymitanorum missa, inter cetera scribit, quòd Petrus adhuc vivens Clementem in Episcopum elegit.

GRATIAN. [d] Clemens *Epist.* 1. [c. an. 68.]

Simon Petrus [e] in ipsis diebus, quibus vitæ finem sibi præsensit, apprehensa manu mea repentè consurgens in auribus totius Ecclesiæ [f], hæc protulit verba: Clementem hunc Episcopum vobis ordino, cui soli meæ prædicationis, & doctrinæ cathedram trado: quem præ ceteris expertus sum Deum colentem, homines diligentem, castum, discendi studiis deditum, sobrium, benignum, justum, patientem, & scientem ferre nonnullorum, etiam ex his, qui in verbo Dei instituuntur, injurias.

[e] Ansel. *l.* 1. [f] *Omittuntur hic aliquot verba.*

SED hoc omnino fieri prohibetur GRATIAN.

III. IN ANTIOCHENO CONCILIO, in quo *c.* 23. sic statutum legitur. [an. 341. *in Syria.*]

Episcopo Successorem sibi constituere non licet.

EPiscopo [g] non licere pro se alterum Successorem sibi constituere, licèt ad exitum vitæ perveniat. Quòd si tale

[g] Polyc. *l.* 2. *tit.* 17. Ansel. *l.* 6. *c.* 57. Burch. *l.* 1. *c.* 185. Ivo, *p.* 5. *c.* 301.